

KUZEY IRAK'TA ARTAN PKK ETKİSİ: Sincar'da Yeniden Tırmanan Gerginliğin Ötesinde

KDP, PKK'nın Sincar'da konumunu güçlendirmesini kabul etmeyecektir. Barzani oradaki PKK varlığını kendi gücüne yönelik bir güvenlik tehdidi olarak değerlendirmektedir. Barzani ve PKK arasında on yıllardır süren düşmanlığın yanı sıra, Barzani her yandan düşmanlarla sarıldığını hissetmektedir.

Osman ALİ

3 Mart 2017 tarihinde, Mesut Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) tarafından örgütlenen Suriyeli Kürt grup Rojava Peşmergeleri, Musul Sincar'da Suriye sınırına yakın olan Hanasır köyüne

gönderilmiştir. Yekeni Parastini Sinjar (Sincar Direniş Birlikleri, YBŞ) olarak bilinen PKK yanlısı birlikler tarafından bu hamleyle karşı gelinmiş ve Barzani yanlılarının köye girmesine izin verilmiştir. İki taraf arasında çıkan ve

saatlerce süren çatışmalarda her iki tarafa da can kaybı yaşanmıştır. Bu olayla birlikte, Barzani yanlıları ile PKK militanları arasında tam bir çatışmanın eşğine gelinmiştir. PKK liderleri, PKK'nın Suriye uzantısı Demokratik Birlik Partisi

(PYD) ve Barzani, ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyon liderlerinden düşmanca ilişkilere son verilmesi yönünde sert uyarılar almıştır. Analistler, bu kısa süreli çatışmanın IKBY'deki durumun kırılma noktasını ortaya koyduğunu düşünmektedir ve bazıları, PKK ve Barzani yanlıları arasında ileride meydana gelecek bir karşılaşma durumunda ortaya çıkabilecek endişe verici senaryolara dikkat çekmiştir. Ufukta bir uzlaşma yolu görünmemektedir. Çatışma, PKK'nın Kuzey Irak'taki etkisinin endişe verici bir şekilde arttığını da göstermiştir.

Çatışma Nedenleri

Sincar ilçesinde ve çevre köylerde hem peşmerge hem de YBŞ kontrol noktalarını elinde tutmaktadır. Aynı zamanda, küçük bir Irak polis yapılanması ve Haşdi Şaabi (Halk Yığınları) olarak bilinen Şii milis güçlerinin iki taburu da

bulunmaktadır. Ayrıca, Sincar'da YBŞ'yi destekleyecek olan yüzlerce PKK Halk Savunma Güçleri (HPG) savaşıcısı mevcuttur. Barzani yanlılarının ele geçirmek istediği Hanasır'a giden yol önemlidir; çünkü Sincar ve Rojava arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. PKK yanlısı yerel kaynaklar, Rojava peşmergelerinin içinde hem Irak peşmerge güçlerinin hem de Türk istihbarat personellerinin bulunduğunu iddia etmekte ve peşmergelerin Hanasır'a varmasını da, YBŞ'yi Rojava'dan uzaklaştırmak ve Barzani yanlısı Suriyeli Kürt kuvvetlerin gelecekte Rojava'yı ele geçirmek için yapacağı hamleler için bir temel oluşturmak amacıyla atılmış bir adım olarak görmektedir. Ayrıca, Demokratik Toplum Kongresi (KCD) mücadeleye ilişkin olarak şu açıklamayı yapmıştır: "KDP'yi, Türkiye'nin Yezidi vatanseverlerinin menfaatlerine saldırırken

kullandığı bir araç olmaması yönünde uyarıyoruz."

Türkiye'nin, PKK bağlantılı bir silahlı grubun Sincar'dan çıkarılmasını amaçladığı düşünülebilir. Türk yetkililer, teröristlerin Rojava'da ele geçirdikleri silahları Türkiye'deki terör saldırılarında kullandıklarını dile getirmektedir. 7 Ocak 2017 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Kandil'deki PKK kampına gönderme yaparak şunları belirtmiştir: "Sincar'da yeni bir Kandil kurulmasına asla izin vermeyeceğiz. Barzani'nin bunları oradan temizleyebileceğine inanıyoruz ve bunun olması için ne yapılması gerekiyorsa yapacağız."

Irak merkezî hükümeti ve İran'ın da bu krizde rolü bulunmaktadır. Irak merkezî hükümeti YBŞ'yi Haşdi Şaabi'nin içinde bir güç olarak kabul etmiş ve maaşlarını ödemiştir. Bunun nedeni, Sincar'da Barzani'ye yönelik bir karşıt

güç oluşturma girişimidir. Bugün yaklaşık 3.500 Yezidi savaşçı vardır ve liderleri Sait Hasan, Irak TV kanalı *al-Afaq*'a şunları söylemiştir: “Biz Iraklıyız ve Kürt bile değiliz. Barzani bizi IKBY'ye zorla ilhak etmeye çalışıyor.”

YBŞ içindeki PKK yanlısı Yezidiler, Sünni yanlısı olmakla suçladıkları KDP güçlerine güvenmemektedir. PKK kendisini, Kürtlerin tek gerçek dini olarak gördüğü Yezidiliğin müdafisi olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, PKK yanlısı Yezidiler, KDP'li güçlerin 2014'te kendilerini IŞİD'e sattıklarını da savunmaktadır. PKK, bölgede kendine zemin hazırlamak için IŞİD saldırısını fırsat bilmiştir. KDP birliklerinin yenilgisinin ardından PKK, 20.000 Yezidinin sığındığı Sincar dağlarında IŞİD ilerlemesini durdurmayı başarmıştır. PKK, yüzlerce genç Yezidi kadın ve erkeklerini almış ve onlara kapsamlı askerî ve ideolojik eğitim vermiştir.

PKK'nın Rojava'da hâlihazırda uygulamada olan Öcalan'ın “demokratik federalizm” teorisini Sincar'da da uygulamak için buradaki varlığını kullandığı görülmektedir. Tutuklu PKK lideri Abdullah Öcalan, aşağıdan yapılacak bir demokratik girişimi ve değişikliği savunmaktadır. “Demokratik konfederalizm” veya “liberter belediyecilik”, sıklıkla “eko-anarşist” olarak etiketlenen Amerikalı düşünür Bookchin'in teorilerine dayanmaktadır. Bookchin'in teorisinde, kadınlar siyasette ve devlet mekanizmalarında etkin bir şekilde yer almalıdır. Öcalan, Batılı feminizmi kadınları özgürleştirmenin tek yolu ve genelde ülkenin özgürlüğe kavuşması ve özelde Kürtlerin özgürleşmesi için bir ön koşul olarak görmektedir.

Böyle bir yaklaşım doğrultusunda, Sincar'da PKK tarafından Sincar Kadın Savunma Birlikleri kurulmuştur.

Barzani yanlısı güçler ve Yezidi dini liderler, doğası gereği yabancı ve bölücü olarak gördükleri bu ideolojiyi desteklememektedir. Yezidi Yüksek Ruhani Konseyi son zamanlarda yaptığı bir açıklamada, YBŞ ve PKK'yı Sincar'ı IKBY'ye bırakmaya çağırmıştır. Yetkililer, Öcalan'ın bahsettiği demokratik federalizm kavramının IKBY'yi de böleceğini ve zayıflatacağını düşünmektedir. Onlara göre, bunun uygulanması toplumu parçalayacaktır. IKBY'de pek çok etnik ve dinî azınlık vardır ve Öcalan'ın fikrinin uygulanması kolaylıkla iç bölünme ve çatışmaların yolunu açabilir.

Krizin Geçici Olarak Bastırılması

Mesut Barzani'nin birliklerine Sincar'da ilerleme emri vermesi, birçok yerel ve bölgesel aktörün desteği ve yaşanan belirli gelişmeler sonucu mümkün olmuştur. Yezidi ruhani lideri Mir Tahsin, Barzani'nin PKK güçlerinin Sincar'dan hemen geri çekilmesi yönündeki çağrısına koşulsuz destek sağlamıştır. Ayrıca, Yezidi Yüksek Ruhani Konseyi krizin barışçı yollardan çözülmesi için çağrıda bulunmuş ve yabancı PKK savaşçılarından bölgeyi terk etmelerini istemiştir. Aynı zamanda, Sincar'daki yasal yönetim olan Musul Vilayet Konseyi, PKK ve YBŞ'den Barzani yanlısı Kürt hükümeti yetkililerinin bölgedeki çalışmalarını engellememesini talep etmiştir. Sonuç olarak, IKBY Peşmerge Bakanlığı bir açıklamada bulunarak YBŞ'yi Rojava Peşmergesinin Suriye sınırına yönelik

hareketini engellemeye çağırmıştır.

Barzani, Sincar'daki PKK birlikleriyle yaşanan düşmanlıklara hemen son verilmesine yönelik olarak pek çok taraftan gelen yoğun baskının altında kalmıştır. ABD yetkilileri, hemen araya girerek Barzani'den PKK'ya karşı mücadele yürütmemesini istemiştir. ABD, krizin tırmanmasının, Ortadoğu'daki asıl gündemleri olan Musul ve Suriye'de IŞİD'le mücadeleye zarar vereceğini düşünmüştür. Trump yönetiminin, önceki yönetimden kalan PKK'yı IŞİD'e karşı kullanma politikasını sürdürceği görülmektedir. Sincar'da çıkacak bir savaş, PKK-PYD'yi pek çok savaşçısını ve kaynaklarını Sincar'da yeniden konumlandırmaya zorlayabilir. Ancak, ABD için bu gücün Suriye'de IŞİD'e karşı kullanılması gerekmektedir. İran da Barzani'ye, Sincar'daki çatışmanın kendileri için kabul edilemez olacağına, çünkü bu çatışmanın Musul'da devam eden IŞİD'le mücadeleye zarar vereceğine yönelik sert mesajlar iletmiştir. İran devrim muhafızları, çatışmanın alevlenmesi durumunda Barzani güçlerinin Sincar'a ilerlemesini durdurmak için Haşdi Şaabi birlikleriyle plan yapmak amacıyla Batı Musul'a gönderilmiştir. İran, Batı Musul ve Sincar'ı, Suriye'deki müttefiklerine ulaşan önemli bir kara koridoru olarak görmektedir.

KYB ve Goran hareketi, PKK'yı Sincar'dan çıkarmaya yönelik olarak güce başvurulmasına karşı olduklarını açıkça belirtmiştir. Kosrat Rasul Ali, Enver Sengavi ve Atta Seravay gibi önde gelen KYB askerî komutanları, Barzani'nin IKBY'den PKK'ya savaş açılması yönünde talimat almadığını

açıklığa kavuşturmuştur. KYB, Goran, IKBY'deki pek çok önemli haber kaynağı ve onlarca STK, Sincar'daki savaşa karşı mitingler düzenlemiştir. Mesut Barzani, PKK'ya karşı savaş yoluna giderse bunu tek başına ve ABD ile İran'ın rızası dışında yapması gerekeceği ve Haşdi Şaabi birliklerinin PKK yanında savaşabileceği mesajını almıştır. Bu nedenle, peşmergesine ateşkesi kabul etmelerini söylemiştir. Ancak, hem Barzani hem de PKK, Sincar'da çatışmanın her an başlayabilecek potansiyele sahip bir sonraki raundu için savaşçı toplamakta ve silah ve mühimmat depolamaktadır.

Muhtemel Kızışma

Bahsedilen nedenlerden dolayı, Barzani yanlıları ile PKK arasındaki mücadelede yakın zamanda yeni bir alevlenme görülebilir. Ancak, çatışmanın bir sonraki raundunun zamanlaması, Musul ve Rakka'da yürütülen IŞİD'le mücadelenin gidişatına göre belirlenecektir. İranlıların PKK'yı IKBY'ye karşı hareket etmeye teşvik etmesi de çatışmayı sürdürecektir ihtimallerden biridir.

Aynı zamanda, Türkiye Sincar'da PKK varlığının hemen sona ermesini istemektedir. IKBY ve Türkiye, PKK'nın Sincar'dan çekilmesine yönelik pek çok ortak açıklamada bulunmuştur. Ancak, Barzani'nin Sincar'da sadece Türkiye'nin baskısı altında hareket ettiğini düşünmek yanlış olur. Türkiye Sincar'da ve IKBY'nin diğer bölgelerinde PKK varlığının hemen sona ermesini istese de, PKK'nın gitmesi için baskıda bulunan Barzani'dir. Bugüne kadar, PKK'nın bölgenin farklı kesimlerinde farklı kısaltmalarla etki sağladığı açıkça görülmüştür. *Wall Street Journal*'da

Matt Bradley ve Joe Parkinson, bir kadın PKK savaşçısı Zend Ruken'in şu sözlerini aktarmıştır: "Hepsi PKK ama farklı kolları. Bazen PKK'lıyım, bazen PJAK'lı bazense YPG'liyim. Gerçekten hiçbir şey fark etmiyor. Hepsi PKK'nın kolları."

Barzani'nin partisi KDP'nin, Irak Kürtleri arasında İran için tek güçlü rakip olduğu görülmektedir. IKBY'deki birçok önde gelen PKK yanlısı unsur, son zamanlarda PKK'nın KDP ile askerî anlamda karşı karşıya gelmekten başka seçeneği olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle PKK Sincar'ı, IKBY'nin içine daha da sızmak için bir altın fırsat olarak görmektedir.

KDP, PKK'nın Sincar'da konumunu güçlendirmesini kabul etmeyecektir. Barzani oradaki PKK varlığını kendi gücüne yönelik bir güvenlik tehdidi olarak değerlendirmektedir. Barzani ve PKK arasında on yıllardır süren düşmanlığın yanı sıra, Barzani her yandan düşmanlarla sarıldığını hissetmektedir. PKK, IKBY'nin birçok bölgesinde sürekli ilerleme kaydetmektedir. PKK kuzeyde ve batıda önemli bir yol kat etmiştir. IKBY içinde en az 400 köyde, KDP yanlısı yetkililer PKK'nın izni olmaksızın bölgeye girememektedir. Bunun yanı sıra, İran ile sınır bölgelerinde PKK kendi üssünü kurabilmiştir. IKBY'de yaşanan ekonomik ve siyasi kriz ve Kürdistan Yurtseverler Birliği'nde liderlik karmaşası, PKK'nın bölgede varlığını hissettirmesini sağlamıştır. Goran bile son zamanlarda PKK'nın askerî ağırlığını KDP'ye saldırmak için kullanabileceğini ima etmiştir. Güneyde ve doğuda KDP azılı PKK güçlerinin tehdidini hissetmektedir. Celal Talabani'nin hastalığı,

KYB'yi İran'ın KDP karşıtı planları için kolay bir av haline getirmiştir. IŞİD'e karşı sürdürülen mücadelede yararlanan PKK, Germiyan ve Kerkük gibi IKBY'nin güney bölgelerinde örgütsel ve askerî üssünü de güçlendirmiştir. Son olarak, IŞİD sonrası Irak'ta, KDP'yi daha da dışlamak ve bu partiye baskı uygulamak için İran'ın Irak'taki Şii gruplar üzerindeki nüfuzunu kullanacağı tahmin edilmektedir. Siyaset gözlemcileri, Şii Haşdi Şaabi'nin yakın zamanda IŞİD'in yerine geçerek IKBY'de Barzani'nin gücüne yönelik daha ölümcül bir tehdit teşkil edeceğini tahmin etmektedir. Pek çok yerde Haşdi Şaabi ve PKK, KDP'ye yönelik çalışmalarını işbirliği içinde yürütmeye dahi başlamıştır.

Sincar'a karşı tekrar bir askerî eylemde bulunmak kolay olmayacaktır; çünkü Barzani PKK-PYD'nin IŞİD'le mücadelede artık ABD'nin bir müttefiki haline geldiğini göz önünde bulundurmamak zorundadır. Aynı zamanda, İran'ın PKK ile arasında açıklanmamış bir ittifak bulunmaktadır ve dolayısıyla İran, bu gruba yönelik hiçbir saldırıya müsamaha göstermeyecektir. Bu nedenle, Kürtler arasında çıkacak bir çatışma, bölgesel bir savaşı tetikleyebilir. Kürdistan (İslami Cemaat) Komal Partisi Lideri Ali Bapir haklı olarak Sincar'daki durumun en ufak bir kıvılcımla alevlenebileceğini belirtmiştir.

Özetlemek gerekirse, Sincar'daki kriz kazananı olmayan bir çatışmaya dönüşmüştür ve bu durum ciddi bölgesel sonuçları olabilecek şekilde kızışabilir. Böyle bir ortamda, Türkiye'nin Barzani'ye desteği son derece önemlidir. ○

Prof. Dr., Selahaddin Üniversitesi